

„Čím dál tím horší jsou ta naše nároží a plakáty. Stále se doufá, že se toho nějaký český malíř chytne. Stovky adeptů vysílá ročně umělecko-průmyslová škola, desítky akademie výtvarných umění a pořádný plakát si nakonec český průmyslník musí objednat z Německa. Je to zvláštní. Už do nakladatelství se pár malířů dostalo, dělají obálky, prospekty, ilustrace k pohádkám o botách, o pivu, o kloboucích – ale ještě žádný český malíř nenamaloval pořádný plakát na boty. Na pivo, na klobouk.“

Zdenek Rykr (1929)

TISKOVÁ ZPRÁVA

Národní galerie vystavuje vizionáře a outsidera Zdenka Rykra

Osobnost i dílo Zdenka Rykra lze jen obtížně definovat. Na jedné straně stojí outsider umělecké komunity, na straně druhé průkopník a inovátor na poli propagační grafiky. Jeho volná tvorba kolísá mezi řadou stylů od expresionismu přes kubismus, novoklasicismus až k surrealismu – Rykr byl konzervativní a avantgardní zároveň. Jeho reklamní tvorbu lze naopak definovat zcela jednoznačně – jako moderní a ve své době vizionářskou. Ve 20. a 30. letech minulého století tak díky Rykrovi vznikla mimo jiné legendární vizuální podoba značky Orion. Národní galerie v Praze ve spolupráci s nástupcem čokoládovny Orion, firmou Nestlé Česko, představuje na výstavě *Zdenek Rykr a továrna na čokoládu* ve Veletržním paláci od 27. května do 28. srpna tvorbu stále poněkud pozapomenutého autora v její plné šíři.

„Zdenek Rykr přitahuje rezignací na konkrétní výtvarný styl i oscilací mezi volnou a komerční tvorbou. Jako jednadvacetiletý student dějin umění a archeologie dostal nabídku od rozmáhající se čokoládové továrny. Pro značku Orion pak úspěšně tvořil až do roku 1939. Rykr byl přesvědčen, že dobrá a kvalitní reklama může kultivovat vkus diváka i veřejný prostor,“ říká autor výstavy Vojtěch Lahoda. Rykr předurčil vizuální podobu sladkostí, bonbonů a čokolády Orion-Maršner, později Orion, je autorem legendární čokoládové hvězdy i obalu tyčinky Kofila, který se s dílčími změnami zachoval dodnes. Rykr ovšem nebyl pouze vynikajícím grafikem – pro značku redigoval časopis Čokoládový svět a podílel se třeba i na prezentaci cukrovinek přímo v obchodech.

„V roce 1921 zahájila s Rykrem spolupráci První česká akciová společnost továren na orientálské cukrovinky a čokoládu, dodnes známá pod značkou Orion. Firma díky němu získala prestižní ceny na světových výstavách – v roce 1929 v Barceloně, v roce 1935 v Bruselu či o rok později v Paříži,“ popisuje Torben Emborg, generální ředitel Nestlé Česko, a dodává: *„Jsme hrdí na naše lokální dědictví a na to, že výrobky nesoucí čokoládovou hvězdu Orion mají stále domov v České republice. Spolupráce s českými umělci pokračuje i v dnešní době.“*

Zdenek Rykr tvořil i pro další značky tehdejší doby jako byly Čedok, Káva Kulík, Palaba Slaný, německá automobilka Horch, Dr. Zátka, Škoda nebo Baťa. Vedle toho se věnoval i volné tvorbě – malbě, kresbě, karikatuře, ale také žurnalistice – podílel se na tvorbě satirického časopisu Trn, psal fejetony a byl redaktorem časopisu Domov a svět.

„V oblasti volné tvorby se výstava soustředí na Rykrovo dílo v kontextu českého umění – především na výběr zásadních momentů, jenž měly vliv na další vývoj tuzemského umění,“ uvádí Vojtěch Lahoda. Již v roce 1921, jakožto samouk a student, vystavoval se slavnými Tvrdošíjnými, ve 30. letech vystavoval v Paříži v Salónu Nadnezávislých. V roce 1937 se výrazně podílel na expozici Lázeňství v Československém pavilónu od architekta Jaromíra Krejčara na Světové výstavě v Paříži. Výstava poukazuje také na Rykrovo přátelství s Jaromírem Funkem nebo na okrajové surrealisty kolem Jindřicha Chalupeckého jako byli František Hudeček nebo František Janoušek.

Důležitou roli sehrály v Rykrově životě i tvorbě časté změny bydliště – z rodné Chotěboře se stěhoval do Kolína, Chyše, Prahy, Paříže, působil také ve Španělsku. Neustále cestoval, od Německa a Belgie až po Řecko a Rhodos. V jeho životě sehrála osudovou úlohu železnice.

Narodil se na chotěbořském nádraží, na kolínském nádraží nějakou dobu žil a mnoho času strávil ve vlacích na trase Praha–Kolín a Praha–Paříž. V roce 1934 namaloval takřka manifestační obraz malé prázdné nádražní čekárny *Pryč!*, podle něhož pojmenoval vlastní výstavu v roce 1934. Rykr svůj život ukončil dobrovolně pod tlakem nacistické okupace v roce 1940 skokem pod vlak na železniční trati pod Barrandovem.

Výstava v Národní galerii představuje obsáhlý soubor Rykrových obrazů, soch, kreseb a dalších výtvarných technik, stejně jako desítky grafických prací a materiály dokumentující umělcův pracovní i soukromý život. Navzdory řadě úspěchů byla Rykrova tvorba za jeho života tvrdě kritizována. *„Je zajímavé sledovat, jak byla Rykrova díla aktuální tehdy a jak jsou stále aktuální dnes. Pevně věřím, že výstava umožní pochopit výraznou aktuálnost Rykrova projevu, který byl ve své době považován za laboratorně experimentální a nesrozumitelný,“* dodává Vojtěch Lahoda.

Výstava bude zahájena 26. května vernisáží ve Veletržním paláci, o den později proběhne odpolední rodinná vernisáž spojená s dětským programem. K výstavě vznikl stejnojmenný katalog a připraven je také obsáhlý doprovodný program. Vedle tradičních komentovaných prohlídek či výtvarných dílen a programů pro školy, proběhne i několik speciálních akcí inspirovaných umělcovým životem – třeba prohlídka výstavy a ilustrované vyprávění umělce Pavla Ryšky. 14. června proběhne slavnostní vyhlášení soutěže pro designéry o návrh limitované edice tyčinky Kofila spojené s přednáškou o reklamní tvorbě a marketingových strategiích vytvářených Zdenkem Rykrem pro čokoládovnu Orion. Designéři a umělci mohou svoje návrhy posílat do 26. května – více informací na webu Czechdesign.

ZÁKLADNÍ INFORMACE O VÝSTAVĚ

Termín konání

27. května – 28. srpna 2016

Místo konání

Národní galerie v Praze – Veletržní palác

Autor a kurátor výstavy

Vojtěch Lahoda

Kurátorka

Lenka Pastýříková

Ve spolupráci

Regionální muzeum v Kolíně a organizace CEKUS Chotěboř, Městské muzeum

Odborná spolupráce

Ústav dějin umění AVČR, v.v.i.

Hlavní partner výstavy

Nestlé

Za podpory

Ministerstvo kultury ČR

Generální partner Národní galerie v Praze

Komerční banka

Partner výstavy

Národní filmový archiv

Generální mediální partner

Česká televize

Mediální partneři výstavy

Týdeník ECHO, Expres FM

Mediální partneři Národní galerie v Praze

Český rozhlas, Art+Antique, Flash Art, ArtMap, Prague Events Calendar, ART+, The Museum Channel, Art for Good

Vstupné na výstavu

Základní	150		Kč
Snížené	80		Kč
Rodinné	300		Kč
Základní vstupné v kombinaci se vstupenkou do Veletržního paláce	300		Kč
Snížené vstupné v kombinaci se vstupenkou do Veletržního paláce	150		Kč

ZÁKLADNÍ FAKTA O ŽIVOTĚ ZDENKA RYKRA

1900

Narozen 26. září v Chotěboři č. 488 na nádraží. V křestním listu jméno Zdenko Josef. Otec Otakar byl úředníkem severozápadní dráhy, matka Antonie dcerou c.k. zemského soudu. Rodina bydlela v budově chotěbořského nádraží.

1907

Rodina Rykrových se stěhuje do Kolína.

1917

Rykr vystavuje ve výkladní skříni Šindelářova knihkupectví kresbu Promenáda na Kolínském náměstí, kterou údajně pobouřil kolínské spoluobčany, které karikoval.

1919

Rykr maturuje a neúspěšně se pokouší o přijetí na pražskou Akademii výtvarných umění. Do roku 1920 působí jako vychovatel syna hraběte Prokopa Lažanského v Chýši v západních Čechách. Vytváří plakát pro kolínskou firmu SFK – Kolínská obuv je nejlepší (S. Feldmann Kolín).

1920

Navrhuje plakáty pro německou automobilku Horch Werke AG a pro Kolínskou rafinerii petroleje. Je výrazně ovlivněn výstavou Bohumila Kubišty, sám vystavuje obrazy, kresby a linoryty v Kolínském klubu mladých. Na podzim zahajuje studium dějin umění a klasické archeologie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

1921

Rykr souhlasí s dopisem od První české akciové společnosti továren na orientálské cukrovinky a čokoládu na Královských Vinohradech, dříve A. Maršner, aby zpracoval do konce roku 1921 návrhy reklamních předmětů a plakátů. Cestuje do Německa, je oslněn výstavou Edvarda Muncha.

1923

Maluje obrazy „barevného expresionismu s primitivní příchutí“ (J. Rambousek), o prázdninách realistické akvarely z Polabí a na podzim nostalgické, šerosvitně modelované krajiny.

1924

Skládá doktorát z klasické archeologie. Vystavuje v Krasoumné jednotě v Praze. Cestuje do Paříže s malířem Oldřichem Kerhartem. Od roku 1924 jezdí takřka každý rok na jeden až dva měsíce do Paříže.

1925–1926

Cestuje na Korsiku a podniká cesty po Španělsku. Z cest posílá do Práva lidu reportáže s kresbami Kapitoly z cest.

1927

Maluje ženské figury v negližé v duchu smyslového realismu (obrazy nazvané Jiřina), publikuje reprodukce v časopise Domov a svět. Maluje motivy z Kolína (cukrovar, továrna) v duchu syrového realismu.

1928

Maluje vrcholný obraz „hygienické“ malby Schodiště (Národní galerie v Praze). Spolupráce s humoristickým měsíčníkem Trn.

1929

Jindřich Chalupecký charakterizoval Rykrovu tvorbu (1964): „Oprostí obraz na minimum, nejprve k puristickému stylismu, 1929 ještě dál k ukázněné malbě, odpovídající nejspíše tehdejší „nové věcnosti“. Na konci roku se opět vrací k smyslové „neofauvistické“ malbě. Firma Orion získává řadu ocenění za výrobky na Světové výstavě v Barceloně. Grand prix získala čokoláda Kofila s Rykrovým obalem. Cestuje do Německa.

1930

Rykr se žení s Miladou Součkovou. Vytváří vrcholný plakát Dalcrozovy kurzy tance.

1931

Výstava v Topičově salonu. Vrcholí neofauvismus, v některých případech ne vzdálený od dobového projevu Josefa Čapka.

1932

Rykr se Součkovou navštěvují Mallorcu. Vystavuje v Topičově salónu a se Sdružením výtvarníků v Praze.

1933

Rykr se stává redaktorem časopisu firmy Orion Čokoládový svět. Maluje nejabstraktnější obrazy.

1934

Se ženou cestuje do Holandska a Belgie, pobývá také v Paříži. Na vlastní náklady pořádá výstavy Pryč v paláci Dunaj ve Voršilské ulici. Maluje symbolické a tajemné obrazy Pryč!, Amor a Psyché, ale i surrealismem ovlivněné V docela nových domech.

1935

Manželé navštěvují Řecko. Začíná spolupráce se značkou Baťa, která vede k založení umělecké galerie ve Zlíně. Na Světové výstavě v Bruselu Rykr výtvarně zpracovává expozici společnosti Orion v Československém pavilónu. Řada čokolád firmy s Rykrovými obaly zde získala Zlaté ceny.

1936

Vystavuje v Topičově salónu, účastní výstavy v Paříži, nejspíše podzimní výstavy Salonu Nadnezávislých. Vytváří propagační plakáty pro rozvoj turistiky v Československu pro ministerstvo obchodu.

1937

Retrospektivní výstava v Krasoumné jednotě v Praze. V červnu je v Paříži při instalaci firmy Orion a části turistiky československého pavilónu na světové výstavě. V říjnu je v Paříži na přípravě a zahájení výstavy Les Surindépendants. Maluje obrazy venkovského mýtu a první obrazy s historizujícím prostředím (Interiér, Město).

1938

Výstava v Galerie l'Equipe v Paříži spolu s Maurice Estèvem, Fedorem Loevensteinem, Alfredem Pellanem a Gezou Szobelem. Navštěvuje Londýn, Vídeň a Budapešť. Dává výpověď Orionu a následně podepisuje smlouvu s trvalým úvazkem od 1. ledna 1939.

1939

Stává se členem správní rady firmy PIRAS a.s. (Propagační, Insertní, Reklamní a Nakladatelská Akciová Společnost), později ředitelem. Vytváří cyklus Elegie a obrazy Koupelna (Žena v koupelně).

1940

Vytváří poslední kresbu z cyklu Koupelna. 15. ledna ve čtvrt na dvanáct spáchal Zdenek Rykr sebevraždu na železniční trati pod Barrandovem v Praze. Pohřeb následuje 20. ledna ve strašnickém krematoriu. Urna s popelem je uložena na Vinohradském hřbitově odd. XLIII, č. hrobu 252.

DOPROVODNÉ PROGRAMY

Komentované prohlídky

SO **11. 6.** ve 21.00 s historičkou umění a umělkyní Lenkou Kerdovou (vstup zdarma)

NE **26. 6.** v 16.30 s historičkou umění Alicí Němcovou

ST **20. 7.** v 16.30 s historičkou umění Jitkou Šosovou

ST **17. 8.** v 18.00 s kurátorem výstavy Vojtěchem Lahodou a architektem výstavy Dominikem Langem

NE **28. 8.** v 16.30 s historičkou umění a umělkyní Lenkou Kerdovou

Cena: základní 80 Kč, snížená 50 Kč (zahrnuto vstupné a poplatek za odborný výklad). Doba trvání: 60 min. Místo setkání: pokladny Veletržního paláce.

Speciální akce

ČT **2. 6.** od 18.00 **SLADKÝ ORIENT**

Cesty Zdenka Rykra do jižního Španělska a severní Afriky. Ilustrované vyprávění o luxusních hotelech, orientálských cukrovinkách, ambalážích a malířských plátnech s umělcem Pavlem Ryškou.

Vstup: zdarma. Doba trvání: 60 min. Místo setkání: pokladny Veletržního paláce

ÚT **7. 6.** od 18.00 „**BUĎ JAK BUĎ, JÁ ZŮSTANU RYKR...“ INSPIRATIVNÍ VEČER SE ZDENKEM RYKREM**

Komentovaná prohlídka výstavy, 18.00

Místo konání: 1. patro Veletržního paláce, setkání s přednášející u pokladen.

H*ART ON předpremiéra filmu, diskuze s autorkou, 19.00

Film režisérky Andrey Culkové se noří do hlubin moderního umění, aby hledal odpovědi na otázky, jak zanechat trvalou stopu a vyhnout se zapomnění. V dokumentu vystupují čeští i zahraniční představitelé současného umění v nepřímém dialogu s postavou české moderny umělcem Zdenkem Rykrem.

Místo konání: Studio Hrdinů

ba:zel — koncert, 21.00

Elektroakustický projekt Eweliny Chiu a Daniela Vlčka, jehož hudba provází film H*ART ON.

Místo konání: Café Jedna

Vstup na všechny části programu: zdarma. Bez rezervace.

ÚT **14.6.** od 18.30 **KOFILA V LIMITOVANÉM OBALU**

Slavnostní vyhlášení soutěže pro designéry a umělce na návrh obalu limitované edice tyčinky Kofila za účasti členů poroty, 18.30

Přednáška Zdenek Rykr: Inovátor firemní komunikace a reklamního designu s Denisou Hejlovou (FSV UK), 19.30

Volný vstup do výstavy Zdenek Rykr a továrna na čokoládu, 18.00–21.00

Více: www.ngprague.cz či <http://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/kofila-prekracuje-sve-limity>

Vstup: zdarma. Bez rezervace.

Studio

Vstupte do tajné dílny – ateliéru, kde se vytváří ty nejkrásnější vzory na obaly čokolád.

Inspirujte se nápady Zdenka Rykra a vytvořte vlastní ambaláž, vinetu, kornout či krabičku, do nichž se ukrýje vůně exotických míst. Prostor ve výstavě pro tvorbu, studium či odpočinek dospělých i dětí.

Nabídka pro rodiny a děti

RODINNÁ VERNISÁŽ

PÁ **27. 5.** 16.00–18.00

Zavítejte se svými dětmi na netradiční otevření výstavy Zdenka Rykra. Čeká vás sladký přípitek, tvůrčí zastavení a řada dalších překvapení.

Vstup: zdarma. Bez rezervace.

VYTVOŘ A POŠLI

Pohlednice plné tvůrčích aktivit na výstavu i na vlastní cesty inspirované tvorbou Zdenka Rykra. Vytvořte si originální pohledy a pošlete je ze svých prázdninových výprav. Vhodné pro děti i hravě dospělé.

Info: K dostání zdarma na pokladnách.

SUVENÝRY Z OBRAZŮ A CEST

Půjčte si kufřík s inspirativními úkoly pro děti, projděte si hravě výstavou! Sbírejte indicie a objevujte dobrodružný život Zdenka Rykra.

Info: Kufřík k zapůjčení zdarma na pokladnách.

PŘÍBĚHY S VŮNÍ ČOKOLÁDY

Letní výtvarná dílna, v rámci níž budeme zkoumat dílo Zdenka Rykra výtvarnými, divadelními, improvizáčnickými a literárními prostředky.

Termín konání: 15.–19. 8., Doporučený věk: 14+. Cena: 2 200 Kč. Rezervace: nutná.

Programy pro školy a pedagogy

Komentovaná prohlídka výstavy pro pedagogy

ÚT **7. 6.** od 16.30. Seznámíme vás s výstavou Zdenka Rykra a nabídneme podněty k jejímu zprostředkování vašim žákům a studentům.

Cena: zdarma. Doba trvání: 60–90 min. Rezervace: nutná.

Program pro mateřské školy

Co jsem našel, to jsem schoval

Každá věc, i ta nejobyčejnější, skrývá zajímavý příběh. Pojďme se společně toulat dalekými končinami a objevit tajemství, která skrývají různorodé předměty.

Cena: základní v češtině 40 Kč/program/1 žák (při skupině menší než 20 dětí: 800 Kč/1 skupina).

Doba trvání: 60 min. Rezervace nutná: 1 týden předem.

Program pro 1. stupeň základních škol a volnočasová centra

Co jsem viděl, to jsem zaznamenal

Vydejte se s námi po stopách vášnivého cestovatele Zdenka Rykra a poznejte jedinečné tvarové i barevné nuance krajiny.

Cena: základní v češtině 50 Kč/program/1 žák (při skupině menší než 20 dětí: 1000 Kč/1 skupina). Doba trvání: 90–120 min. Rezervace nutná: 1 týden předem.

Komentované prohlídky na objednávku

Chcete si prohlédnout výstavu s odborným výkladem se svými přáteli? Objednejte si soukromou komentovanou prohlídku. Možné také v angličtině, francouzštině či němčině.

Cena: v českém jazyce od 600 Kč/60 min./1 skupina, cizojazyčný výklad od 1500 Kč/60 min./1 skupina + vstupné na výstavu / Rezervace nutná: 1 týden předem.

Informace a rezervace: Oddělení vzdělávání a programů pro veřejnost Národní galerie v Praze: vzdelavani@ngprague.cz, 224 301 003. Změna programu vyhrazena.

KONTAKTY O OBRAZOVÝ MATERIÁL

Tiskové materiály a obrazový doprovod

ftp://78.41.22.132/press

login: press

heslo: press*2015*

Upozornění

Poskytnutý fotomateriál, který přebíráte od zhotovitele: Národní galerie v Praze, Staroměstské náměstí 12, 110 15 Praha 1, užijete výhradně pro účely propagace Národní galerie v Praze a u uveřejněné reprodukce vždy uvedete Fotografie © 2015 Národní galerie v Praze. Současně se zavazujete, že neposkytnete tento fotografický materiál třetí straně, nebudete jej archivovat a plně se zavazujete k dodržování autorských práv.

Kontakt

Tereza Ježková

PR manager

+420 728 301 377

tereza.jezkova@ngprague.cz

Národní galerie v Praze

Staroměstské náměstí 12, 110 15 Praha 1

[Web](#) | [Facebook](#) | [Twitter](#) | [Instagram](#) | [YouTube](#)